

Drempels verlagen

Hoe vergroot je de participatie van alle ouderen?

Bij de activiteiten die we organiseren vanuit het leeratelier Veerkrachtig Ouder Worden van de Werkplaats Sociaal Domein Arnhem Nijmegen valt op dat dat we met name oudere mensen bereiken die sociaal gezond zijn. Ook binnen de sociale wetenschappen is het een bekend fenomeen dat relatief krachtige, hoogopgeleide oudere mensen betrokken zijn bij aangeboden activiteiten¹. De groep die minder sociaal vaardig zijn of minder gezondheidsvaardigheden hebben wordt onvoldoende bereikt. Juist omdat de activiteiten van het leeratelier zijn gericht op het bevorderen van kwaliteit van leven is het spijtig dat deze groep oudere mensen niet participeert.

Samen met de 10 leden van het doelgroep-panel van Netwerk 100, actief in regio Nijmegen zijn we daarom een participatief en actiegericht project gestart met als doel het vergroten van participatie van de groep oudere mensen die moeilijk bereikbaar zijn.

De 1e stap was om in gesprek te gaan met (vrijwilligers)organisaties in Nijmegen die ervaring hebben met de doelgroep. Via deze organisaties wilden we een beter beeld krijgen van:

1. Wie zijn deze oudere mensen die moeilijk bereikbaar zijn, wat kenmerkt hen (mogelijk)?

3. Hoe komt het dat deze groep mensen niet participeert in het huidige aanbod?
4. Wat zijn succesfactoren in het bereiken van deze groep mensen?

Samen met het doelgroeppepanel is een lijst van organisaties en namen opgesteld.

Docent/onderzoekers van de HAN hebben 6 medewerkers van diverse organisaties geïnterviewd. Vervolgens zijn de resultaten van de interviews vergeleken met wat er in de literatuur te vinden is en zijn de resultaten hiermee aangevuld. Deze zijn geordend en gecategoriseerd met behulp van de 4 hierboven genoemde vragen.

Resultaten

Uit de gesprekken bleek dat het signaal van het doelgroeppepanel herkend wordt: er is een groep oudere mensen die niet bereikt wordt en niet participeert in het huidige aanbod.

Wie zijn deze oudere mensen?

De groep oudere mensen waarover gesproken wordt laat zich niet inperken tot een in detail gespecificeerde groep. Er zijn algemene kenmerken of duidingen genoemd die vaker worden gezien. Er werd gesproken over mensen met:

1. Sociale uitdagingen

Men noemde mensen met een klein of instabiel sociaal netwerk om zich heen, of mensen die hun netwerk moeilijk kunnen onderhouden. Ook mensen die sociaal minder vaardig zijn vallen in deze categorie.

¹ Bonevski et al., 2014; Murphy et al., 2018

2. Cognitieve uitdagingen

Bij mensen met cognitieve uitdagingen kan gedacht worden aan mensen met geheugenproblemen, verlies van regie en overzicht, dementie en een laag IQ. Maar ook mensen met vraagverlegenheid, digitale uitdagingen of het niet bekend zijn met de sociale kaart passen in deze groep.

3. Lichamelijke uitdagingen

Lichamelijke uitdagingen kunnen bestaan uit het hebben van een chronische ziekte of een probleem met mobiliteit.

4. Psychische uitdagingen

Psychische uitdagingen kunnen bestaan uit een psychische aandoening, maar ook rouw en eenzaamheid werden hierbij benoemd.

5. Situationele uitdagingen

Men noemde hierbij woonomstandigheden, bijvoorbeeld oudere mensen die alleen wonen. Ook oudere mensen met een migratieachtergrond werden genoemd. Deze groep heeft mogelijk een uitdaging op het gebied van het begrijpen van informatie, het begrijpen van het Nederlandse zorgsysteem en het communiceren. Tenslotte werd noemde men ook oudere mensen met financiële uitdagingen die in deze groep passen.

Waar vinden we deze oudere mensen?

Bij meerdere organisaties is de 'vindplek' van deze groep mensen een onderwerp van gesprek. De plekken of personen die kunnen helpen bij het bereiken van deze groep mensen zijn:

1. Gezondheidszorg

Binnen de gezondheidszorg werden verschillende plekken aangegeven wie kan ondersteunen om deze mensen te vinden. Zo werden huisartsen, wijkverpleegkundigen, huishoudelijke ondersteuning, welzijnswerkers, apothekers,

buurtsportcoaches, dagbesteding en de gezondheidsmakelaar genoemd.

2. Lokaal

In wijken of stadsdelen zijn instanties actief die mensen in hun wijk kennen, daarbij kan gedacht worden aan kerken, verenigingen, welzijnsorganisaties, sleutelfiguren in de wijk, wijkcentra en voedselbanken.

3. Commercieel

Voorbeelden als kappers en winkeliers kwamen hier ter sprake.

4. Overige

Hier zijn de vindplekken onder benoemd die niet onder de andere categorieën past, zoals een woningbouwvereniging en energiecoaches.

Waarom participeert deze groep mensen niet?

Deze vraag leverde uiteenlopende antwoorden op die als volgt gecategoriseerd zijn:

1. Angst en wantrouwen

Angst en wantrouwen naar officiële instanties en autoriteiten kunnen ervoor zorgen dat mensen niet deel willen nemen aan georganiseerde activiteiten.

2. Gelatenheid

Er is een groep mensen die al heel veel heeft meegemaakt en die met rust gelaten wil worden.

3. Bureaucratie

Ook werd aangegeven dat er een groep mensen is die vanwege problemen met bureaucratie niet deelnemen. Zij kunnen de weg in (zorg)systeem niet vinden en doen daarom niet mee met georganiseerde activiteiten.

4. Onderliggende problemen

Bij onderliggende problemen kan gedacht worden aan financiële problemen, maar ook aan incontinentie en mobiliteitsproblemen.

Wat zijn succesfactoren?

De volgende factoren werden als helpend ervaren in het kunnen betrekken van de doelgroep:

1. Benadering

Een actieve benadering, gelijkwaardigheid, cultureel sensitief en inclusief zijn manieren van het benaderen van de doelgroep die als succesfactor werden aangegeven.

2. Communicatie

Rekening houden met problemen op het gebied van taal en digitale vaardigheden werden genoemd als succesfactor in het bereiken van de doelgroep. Ook een positieve benadering werd hierbij genoemd. Dus bijvoorbeeld niet mensen in armoede, maar mensen die het minder hebben.

3. Samenwerking

Hierbij werd geadviseerd om aan te sluiten bij bestaande contacten, samenwerken met andere organisaties en gebruik maken van een warme overdracht.

4. Eigenschappen van de professional

Ook de professional die de doelgroep wil bereiken zou over bepaalde competenties moeten beschikken om hier succesvol in te zijn. Geduldig, leiderschap, een

vertrouwensband op kunnen bouwen, uitgaan van wat iemand zelf wil en mensen kunnen verleiden werden als succesvolle eigenschappen genoemd. Verder werd aangegeven dat het helpend is als een professional langdurig betrokken is (in de wijk).

5. Activiteit

Ook de soort activiteit die georganiseerd gaat worden kan maken dat het de doelgroep bereikt. Succesfactoren hierbij zijn iets wat herkenning geeft, zoals geloof of afkomst, maar ook iets wat verbindt, waarbij een maaltijd als voorbeeld werd gegeven. Verder moet de activiteit aansluiten bij de doelgroep en kunnen daarbij dingen worden uitprobeerde. In het organiseren van een activiteit is het belangrijk om de doelgroep (zo mogelijk) te betrekken, klein te beginnen en rekening te houden met mobiliteit en taal. Tenslotte werd aangegeven dat een activiteit meer kans heeft op het succesvol bereiken van deze doelgroep als die laagdrempelig is en vrijblijvend.

Francis Pluk, docent-onderzoeker
Thomas Noordink, docent-onderzoeker
(thomas.noordink@han.nl)

